

SYKEHUSET TELEMAR SKIEN

Oppdragsgiver for dette prosjektet var i begynnelsen Telemark fylkeskommune. Etter hvert ble sykehuset oppdragsgiver, det som nå heter Sykehuset Telemark, som er en del av det store sykehusforetaket Helse Sør. Prosjektet har pågått siden 1997 og pågår fortsatt (2004).

Starten på prosjektet var byggingen av ny hovedinngang i tilknytning til Vestfløyutbyggingen.

I forbindelse med hovedinngangen lå det et grøntområde på 1,5 da. Dette området ønsket sykehuset å gjøre noe med, slik at møtet med sykehuset ble en positiv opplevelse.

Dette lille området er en viktig del av helheten ved sykehuset og en ble enig om å utarbeide en enkel landskapsanalyse for hele sykehusområdet.

Analysa klargjorde viktige forhold og sammenhenger i det bestående området både når det gjaldt enkeltelementer og helhet. Den har vært og er et nødvendig fundament for det videre planarbeidet da den synliggjør de kvalitetene området har i dag.

Før en drøfter hvordan området skal bli i framtida, er det viktig å se på hva en har i dag, i den bestående situasjonen.

Den enkle analysa omhandler følgende forhold : tekniske anlegg, grønnstruktur og rom/akser/linjer. Som konklusjon verdi og sårbarhet. I det etterfølgende blir det nevnt det som har spesiell betydning.

Større vegetasjonsområder syd, vest og nordøst for somatisk klinikk, nordøst og vest for psykiatrisk klinikk, henger sammen med skogsområder, gir en grønn, frodig ramme og forankrer sykehusområdet til det overordnede landskapet.

Innenfor dette er det noen steder trerekker og grupper av trær på linje som knytter områdene sammen og avgrenser områder.

De viktigste aksene er langs Ulefossvegen og aksene nord syd gjennom somatisk og psykiatrisk område.

Når det gjelder verdi er arealene knytta mot vannet (på psykiatrisk område) særlig verdifulle i forhold til helhet i bygningsmiljø, landskap og i forhold til rekreasjon. Rekreasjonsverdien og helhetsinntrykket er svært viktig for pasientenes mulighet til å søke ro, til å få nye utfordringer og varierte opplevelser, til å samle krefter og som positive omgivelser rundt samvær med andre pasienter og pårørende.

Inngrep og endringer i landskapet kan gi store konsekvenser i forhold til de verdiene området som helhet har. Sårbarheten i et landskap angir i hvor stor grad

de ulike områdene tåler inngrep og endringer uten at kvaliteten i den bestående situasjonen endres på en negativ måte.

Strandsona og sentralområdet på psykiatrisk, vegetasjonsbåndet nordøstover og sydover mot

travbanen og skogsbestandet i vest er spesielt sårbare områder. Her har det vært viktig å være spesielt forsiktig med inngrep. I dette sårbare området har det i etterkant av analyse blitt gjort viktige funn av fornminner bla. Hakastein middelalderkirke med tilhørende kirkegård.

Ved siden av analyse som viste en rekke kvaliteter men også uavklarte situasjoner i det bestående område så har det vært fundamentalt å ta med det menneskelige aspektet i planlegging og gjennomføring.

Det ble helt i begynnelsen av prosessen satt som overordna mål at en skulle ha fokus på pasienter, pårørende og ansatte i prioritert rekkefølge. Dette har vært en inspirasjon og viktig ledetråd i alt arbeidet fra plan til virkelighet.

I prosessen har de ansatte vært viktige ressurspersoner som har gitt faglige innspill og ønsker.

Sykehuservice ved parkavdelingen har gitt gode opplysninger og innspill i forhold til utforming, framtidig drift og vedlikehold tilpasset sykehusets ressurser.

Omgivelsene gjør noe med oss og derfor er det viktig å skape gode betingelser rundt oss, er et uttalt mål fra sykehusets ledelse.

Sykehuset som sted skal gi inspirasjon til pasientene, de ansatte og pårørende. Uteområdene med rekreasjonsområder, parker, plasser, hager og spasersveier er en sentral del av terapien. Det har vært viktig å tenke seg hvordan folk møter sykehuset, helt fra hovedadkomst til

den enkelte enhet inne på sykehuset. Et positivt møte og opplevelse av sykehuset er viktig.

Det ble underveis i prosessen besluttet å sette i gang med en helhetsplan. Denne skal ivareta bestående kvaliteter, forbedre og avklare bestående uavklarte situasjoner og legge opp til at framtidige planvalg gjøres ut ifra et helhetssyn og et overordnet plangrep.

Arbeidet med helhetsplan har pågått underveis mens planer og gjennomføring har vært gjort.

Dette har sikret gode resultat og ivaretaking av helhet og detaljer.

De enkelte anlegg har vært følgende :

Hovedpark ved nytt inngangsparti. En skråakse fører gjennom parken fram til inngangspartiet på somatisk klinikk. Rundt parkrommet og som vegger og linjer mot vegsystemet er det rekker av spisslønn. Innenfor dette er det plantet fuglekirsebær som gir underordna rom og fin blomstring på våren. Disse mindre romma er forsterka med buskplantinger hvor det er blomstring gjennom sesongen. I parkrommet er det plassert ut lysskulpturer/kalksteinskulpturer av kunstneren Philipp Dommen. Disse fungerer på en fin måte sammen med parken og er svært populære innslag. Hovedparken er blitt hjertet på somatisk klinikk. Her møter folk sykehuset på en positiv måte, parken er i tillegg et viktig møtested hvor pasientene kan være sammen med sine nærmeste eller for den saks skyld sitte alene i ro. Parken gir de ansatte identitetsfølelse, energi og stolthet over egen arbeidsplass. Parken og omgivelsene på sykehuset påvirker stemningen og ånden på sykehuset på en positiv måte

Parkeringsplass for besøkende og ansatte. Det er bygd ny parkeringsplass for ansatte vest for kjerneområdet på somatisk og eksisterende parkeringsplass for besøkende øst for kjerneområdet er bygd om. Begge plasser er bygd opp med rekker av spisslønn langsetter parkeringsarealene. Disse vegetasjonsrekkene danner trekronetak og gir et preg av en grønn parkeringsplass. Mellom trerekkene er det parkeringsplasser på den ene siden og gangveger på den andre. Granitt er brukt som kantavgrensing for å gi gode, varige kanter og gi kvalitetspreg i området sammen med grøntstruktur. For pasienter og besøkende er dette første møte med klinikken og det er viktig at dette møtet blir positivt. Det betyr mye at parkeringsplassene blir oppfatta som en del av de grønne omgivelsene og helheten.

Plantinger langs Ulefossvegen. Dette er gjort av parkavdelingens ansatte. Langs Ulefossvegen er det plantet vegetasjonsgrupper av spisslønn på linje. Rundkjøring med nære omgivelser er plantet med busker, rynkerose, canadasøtmispel og mispel for å gi vegetasjonsvolumer og karakter. Skulptur av Philipp Dommen i rundkjøringa. Dette er det aller første møte med sykehuset og er en del av helheten.

Parkering ansatte

Parkeringsplass for besøkende og ansatte på psykiatrisk. Rundt denne hovedparkering er det plantet vegetasjonsområder med bjørk, rogn og spisslønn. Dette er for å gi et overordnet rom som plassen ligger i og å avgrense plassen fra omgivelsene. På denne plassen er det ikke gangveger, eller kantstein og mellom parkeringsrekkene er det plantet svenskeasal i rekke. Langs adkomstene er det plantet spisslønn. Materialbruken er enklere enn øvrige parkeringsplasser men gir et godt helhetsinntrykk. På samme måte som på somatisk er dette det første møte folk har med klinikken.

Sentralpark psykiatrisk klinikk. I starten av planprosessen stilte vi ledelsen ved sykehuset spørsmålet, hvor er hjertet på psykiatrisk klinikk? Svaret vi fikk, dannet utgangspunkt for planlegging og opparbeiding av sentralparken for psykiatrisk klinikk.

Sentralt i parken er det opparbeidet en sentralplass med et rolig belegg av granittplater, plassen er omkranset av 1 meter høye tørrmur av naturstein. På den ene siden er det en lund av kirsebærtrær, den andre siden fører inn i parken. Når en kommer nordfra

til plassen, fører en allè opp til plassen og skulpturen til Philipp Dommen. Skulpturen heter prinsessa, og er en tre meter høy kalksteinsskulptur med akrylkrone (som frosset is, på kvelden med lys). Klinikkleidelsen ønsket seg en vannskulptur, vannet renner fra toppen og ned i et basseng.

Sentralpark psykiatrisk klinikk

Opp til og rundt parken er det stramme trerekker. Disse blir løst opp med mykere linjer med mindre trær. Terrenget er formet mykt for å gi bevegelse i flata og bygge opp rom.

Spaserveger knytter sammen seksjoner på klinikken og er en viktig del av det terapeutiske tilbudet. Innenfor dette parkrommet er det to mindre plasser og uteoppholdsteder. Den ene med omkransing av rhododendron, den andre en rotunde omkranset av tørrmurer med to bed, et med rhododendron og ett med sommerblomster. I tillegg er det hellelagte uteplasser knyttet til det enkelte bygg. Parken blir det viktigste uterommet for pasienter, pårørende og ansatte.

Stedet er tenkt å gi mulighet for hvile og ro, positive sanseinntrykk, gi trøst og lindring i vanskelige livsfaser.

Helhet og sammenhenger gir trygghet og ro. Spasersvegene skal gi mulighet for aktivitet og opplevelser. Spaservegene skal knytte ulike områder sammen og vil være en del av et overordnet turvegssystem hvor det finnes mange alternativer både med tanke på lengde og opplevelseskvaliteter.

Satsinga på opprusting av omgivelsene på psykiatrisk gir et viktig signal om at pasientene blir verdsatt.

Vannhage psykiatrisk. Det er planlagt en vannhage i et rolig, svakt skrånende parkområde vest for sentralbygget. Vannhagen ligger innenfor sammenhengende syrinplantinger.

Vannet starter øverst i området og renner dels i vannløp, dels i roligere dammer på en lengre strekning. Vannplanter gir innslag av blomstring i tillegg til syrinene. Benkeplassene er inn mot vannet og med syrinene som trygg bakgrunn. Stedet er tenkt å være et rolig sted hvor pasientene kan trekke seg tilbake eller være sammen med sine nærmeste. Dette anlegget er ennå ikke bygd.

Kultur/fritidsavdeling psykiatrisk. Området er knyttet til distriktpsikiatrisk senter og fritidsavdelingen med tilbud til pasientene. Planleggingen har lagt vekt på utforming i forhold til å løfte omgivelsene ved disse verneverdige bygningene. Det er lagt vekt på gode plasser å komme til og være i.

Adkomstparti bygg 4 alderspsykiatrisk. Adkomsten til alderspsykiatrisk seksjon var tidligere preget av store asfaltflater og få romdannende elementer. I den planlagte og bygde løsningen er det lagt vekt på å løse adkomstfunksjonene med besøksparkering og sykkelparkering i et sentralt adkomstparti. Kirsebærlunder gir romdanning og tretak utenfor dette. Staudeplantinger gir innslag av frodighet og blomstring. Adkomstpartiet er første møte med alderspsykiatrisk seksjon og skal gi en positiv og trygg opplevelse.

Terapeutiske hager alderspsykiatrisk. Dette er to hager, en for alderspsykiatrien med hovedvekt på deprimerte pasienter og en for aldersdemente pasienter. Alderspsykiatrisk hage er kalt den engelske hagen. Her fører spaserveger inn til og ut av hagen. Terrenget er svakt formet og som en trygg avgrensing av hagen er det benyttet bøkehekk. Innenfor dette er det innslag av benkeplasser, vannspeil, blomstrende busker, frukttrær, bærbusker og stauder. Stedet skal være en trygg, oversiktlig ramme rundt pasientene og det skal være gjenkjennelige elementer fra pasientenes egne hager og liv.

Hage for aldersdemente pasienter er kalt den japanske hage og den er en sansehage. Et tregjerde med to porter ut mot tilliggende spaserveger gir en trygg ramme men også nødvendig ramme. Innenfor dette er lagt opp en slyngende spaserveg hvor pasientene kommer tilbake til utgangspunktet. Det er innslag av benkeplasser, vannspeil, busker, bærbusker, prydrær, frukttrær, urter og stauder. Plantene er valgt ut etter lukteegenskaper, farger, taktile egenskaper og smak slik at sansene stimuleres. Ingen av plantene er giftige. Stedet skal gi en god ramme om dagliglivet til pasientene og virke sansestimulerende.

Inngangsparti psykiatrisk klinikk.

Inngangspartiet ble bygd sommeren 2003. Det er utformet med en ytre ramme i form av en tørrmur av naturstein, via en trapp og en gangatkomst kommer en inn på plassen. Plassen har belegg av buesatt smågatestein og et trekronetak av kirsebær gir karakter til plassen. Uteplassen er planlagt i en tilliggende rotunde med massiv planting av formklipt bøk. En blodbøk blir tuntre sentralt i rotunda. Stedet blir et viktig møtested på mange måter og det er sitteplasser på tørrmuren og i rotunda.

Inngangsparti psykiatrisk klinikk

Turveger langs vassdraget. I helhetsplanen er det lagt opp til mange turvegmuligheter, alt fra de små rundene som for eksempel i hagen for de aldersdemente, til stadig lengre turalternativer. Det er lagt vekt på å ha mange alternativer, rundturmogigheter og rekreasjonsverdier.

Høsten og vinteren 2004/2005 skal det planlegges turveger på psykiatrisk klinikk ned mot vannet. Et turalternativ vil ligge i vannkanten og ett vil ligge på brinken ned mot vassdraget.

Dette turvegsystemet er også tenkt planlagt sammen med Skien kommunes planlagte turvegnett langs vassdraget.

Det er fra sykehusets ledelse sagt at det er slutt med den tida da psykiatrien gjemte seg bak høye gjerder og at noe av målet er å gjøre området åpent for utenforstående. Disse turvegene vil bli en svært viktig del av terapien ved klinikken.

I tilknytning til turvegene er det tanker om å utvikle en fornminnepark ned mot vannet med Hakastein middelalderkirke, middelalderkirkegård og det gamle retterstedet Galgeholmen som viktige elementer. Dette kan utvikle området til et viktig møte mellom land og vann, men også mellom sykehuset og allmennheten.

Barne- og ungdomspsykiatrisk seksjon. Uteområdet for dette bygget som er under oppføring, ble planlagt høsten 2003 (samarbeid mellom Feste Skien as og Asplan Viak). Det vil være viktig med god tilpasning og sammenknytting med eksisterende bygninger og funksjoner. Ved siden av dette må det være et mål å få gode uterom spesielt tilpasset denne pasientgruppen.

Kostnader på tre utvalgte anlegg. Vi har valgt ut tre anlegg som er typiske for arbeidene som er gjort på Sykehuset Telemark.

Eksisterende parkeringsplass (besøksparkering) 2001: kr 4 654 000 inkl.mva, 4750 m², dvs. 980 kr/m² inkl. mva. Det presiseres at plassen har høy standard når det gjelder kantstein, type belysning, antall lys og gangvegssystem.

Hovedparkering psykiatrisk klinikk 2002/2003: kr 4 692 000 inkl. mva, 12 600 m², dvs. 372 kr/m². Plassen har betydelig enklere standard uten kantstein, enklere type belysning, færre antall lys og har ikke gangveger.

Sentralpark psykiatrisk klinikk 2002/2003: kr 2 267 000 inkl. mva, 4000 m², dvs. 567 kr/m².

Feste Skien as har i perioden 1997 til 2004 stått ansvarlig for samtlige prosjekter som er beskrevet foran med planleggingsprosess, planlegging og oppfølging av prosjektene i byggefasen. Dette har skjedd i nært samarbeid med sykehusets ledelse, klinikker og sykehusservice sin parkavdeling. Hovedansvarlig fra Feste Skien as har vært Trond Endresen med Jan Feste og Tone Telnes som medarbeidere/kvalitetsikrere.

Feste Skien as, Feste Lillehammer as og Feste Tynset as har til sammen 16 landskapsarkitekter mnl med variert erfaringsbakgrunn. Sju landskapsarkitekter har over 15 års praksis. Kontoret i Skien har 6 landskapsarkitekter, Lillehammer 7 landskapsarkitekter og Tynset 3 landskapsarkitekter.

Telefonnummer:

Feste Skien as 35 53 20 20

Feste Lillehammer as 61 28 73 70

Feste Tynset as 62 48 03 55